

UZASADNIENIE HERALDYCZNO-HISTORYCZNE PROJEKTÓW SYMBOLI GMINY ŁUKOWA

Gmina Łukowa ani żadna miejscowość leżąca na jej terenie nie posługiwała się w przeszłości zindywidualizowanymi znakami. Żadna z miejscowości gminy nie posiadała w przeszłości praw miejskich i ewentualnych pieczęci. W związku z tym, symbole gminy Łukowa muszą zostać zaprojektowane od podstaw, przy zachowaniu zasad rządzących projektowaniem nowych herbów samorządowych.

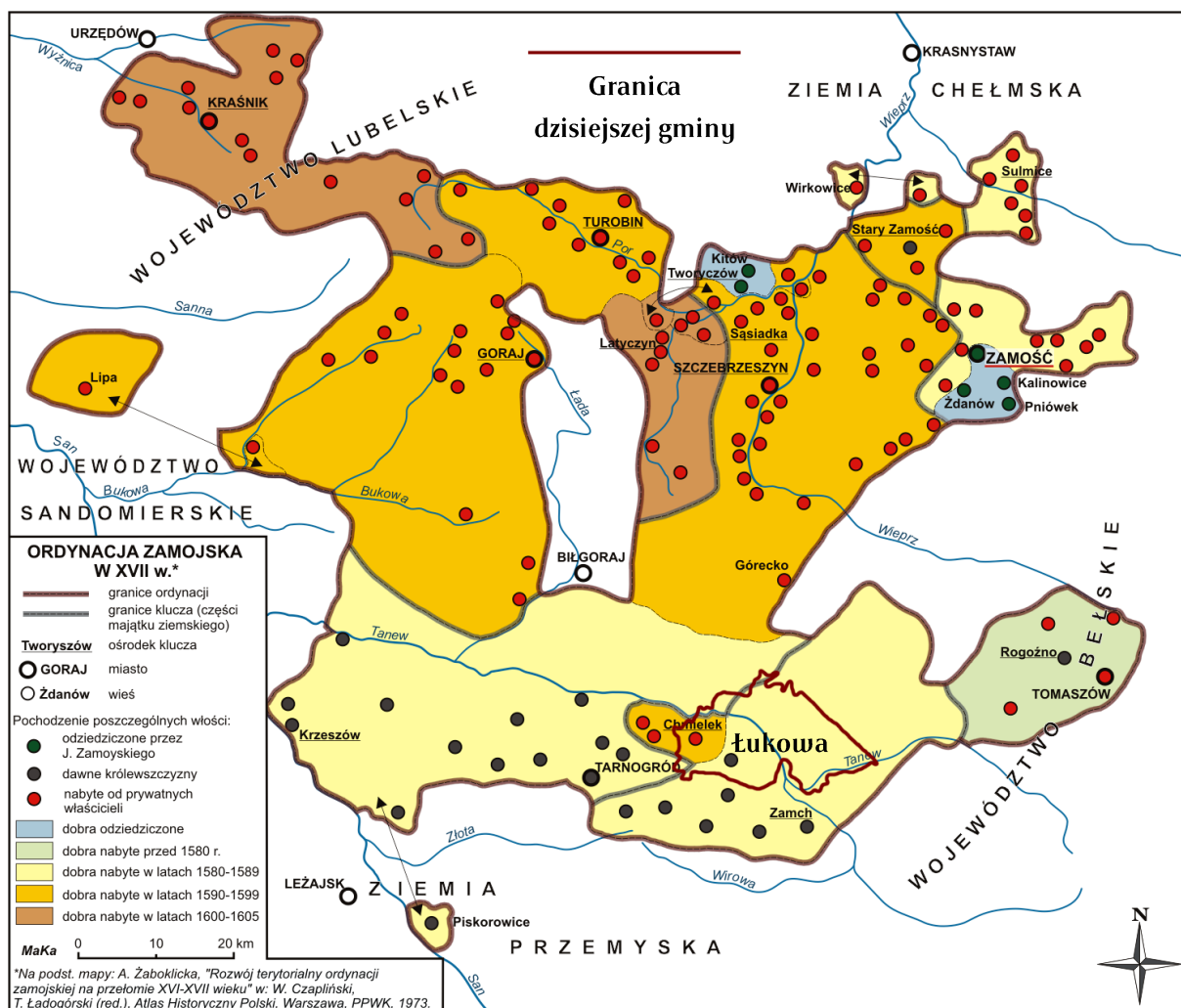
Istnieje zbiór zaleceń, wypracowanych na posiedzeniach I i II Kolokwium Heraldycznego w Krakowie, dotyczących tworzenia nowych herbów gminnych. Zgodności nowych projektów z tymi regułami pilnuje Komisja Heraldyczna przy MSWiA w Warszawie. Projektując nowy herb gminny można m.in. odwołać się do:

- Symboliki miejscowych rodów szlacheckich – założycieli miejscowości, rodzin wywodzących się z danych miejscowości bądź na inne sposoby wpływających na historię obszaru dzisiejszej gminy,
- Symboli nawiązujących do lokalnego kultu świętych, patronów miejscowych kościołów parafialnych itp.,
- Nazwy miejscowości będącej siedzibą gminy, bądź najstarszej miejscowości na obszarze gminy,
- Motywów charakterystycznych dla miejscowości i mieszkańców – dawnych i obecnych zajęć, warunków naturalnych,
- Ważnych historycznych wydarzeń,
- Cennych zabytków architektury i innych obiektów materialnych.

Analizując rys historyczny gminy Łukowa, projektanci zidentyfikowali następujące potencjalne tematy kwalifikujące się do odwzorowania w herbie gminy:

1. Właściciele Łukowej i wielu innych wsi na obszarze dzisiejszej gminy w XVI – XX wieku – **Zamojscy herbu Jelita**,
2. Założyciel miejscowości Łukowa – **Jaśko Kustra**,
3. **Miejscowe historyczne parafie** – katolicka w Łukowej i prawosławna w Chmielku (obecnie także katolicka).

Zamojscy herbu Jelita – począwszy od końca XVI wieku trwała budowa wielkiego kompleksu dóbr rodziny Zamojskich zwanego później Ordynacją Zamojską. Zamojscy przejęli wiele królewskich ziem, część miejscowości odkupili od prywatnych właścicieli. Miejscowość Łukowa była dawną królewską ziemą, przejętą przez Jana Zamojskiego w 1588. Wieś Chmielek, dawne rodowe gniazdo Chmieleckich, została zakupiona w 1593. Ogółem, w XVII wieku w skład dóbr Ordynacji Zamojskiej (klucz Zamechski, choć istnieją opinie, że to Łukowa była ośrodkiem okolicznego klucza) wchodził cały obszar dzisiejszej gminy Łukowa.

Rys. 1: Dzisiejsza gmina Łukowa na (ciemnoczerwona linia) na tle Ordynacji Zamojskiej w XVII wieku

Ten fakt historyczny zasługuje na upamiętnienie w herbie gminy, tym bardziej, że okoliczne gminy (Aleksandrów, Biszczka, Obsza) do tego faktu także nawiązały. Dzięki temu zachowana zostanie spójność systemu heraldycznego w obrębie Ordynacji.

Rodzina Zamojskich używała herbu Jelita, przedstawiającego w polu czerwonym trzy włócznie złote w gwiazdę.

Rys. 2: Herb Jelita Zamojskich (opracowanie Tadeusz Gajl)

Naszym zdaniem rodzina Zamojskich, która przez cztery wieki była głównym właścicielem ziemskim okolicy powinna zostać upamiętniona w herbie gminy Łukowa. Jednakże ponieważ nowo tworzone herby gminne nie powinny zawierać wyłącznie godła herbu szlacheckiego, należy godło herbu Jelita uzupełnić drugim elementem.

Jaśko Kustra z Krzeszowa był jednym z największych możnowładców w ziemi przemyskiej. Ośrodkiem jego dóbr był otrzymany od Władysława Opolczyka przed 8 listopada 1377 roku zamek w Krzeszowie nad Sanem. Starsza literatura przypisuje możnowładcy pochodzenie ruskie, jednakże według opinii Jerzego Sperki (*Otoczenie Władysława Opolczyka w latach 1370-1401*) był on raczej Czechem czy też Ślązakiem. Według S. Mikuckiego (*Rycerstwo słowiańskie w Wapenboek Gelrego*) Jaśko Kustra pieczętował się herbem przedstawiającym tarczę dzieloną w pas czarno-srebrną, zaś w klejnocie trzy głowy łabędzie lub gęsie na połączonych ze sobą szyjach. Herb ten przedstawiony jest w herbarzu Gelrego (folio 53v), podpisany *her Coester*. Sam autor tych słów podaje swoją teorię jako domysł.

Niestety herb ten jest prostym herbem przedstawiającym cięcie tarczy i w związku z tym nie nadaje się do wykorzystania w projekcie herbu gminy Łukowa. Natomiast klejnot tego herbu jest jak najbardziej pełnoprawnym i do tego interesującym godłem, które można umieścić (po odpowiednim przekomponowaniu) w projekcie herbu gminy Łukowa.

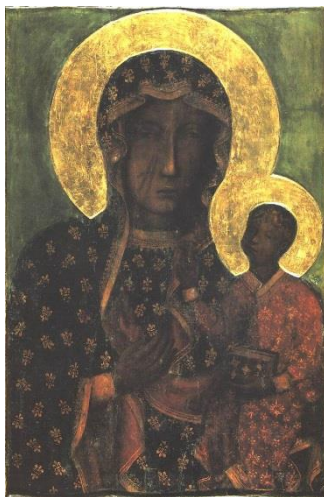
Rys. 3: Domniemany herb Jaśka Kustry

Miejscowe historyczne parafie – pierwsza wzmianka o parafialnym kościele w Łukowej pochodzi z 1466 roku, parafia zapewne została erygowana wcześniej. Od samego początku miejscowy kościół nosił wezwanie maryjne (obecnie Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny).

Cerkiew w Chmielku powstała w 1579 roku. W roku 1765 zapisano jej wezwanie – Narodzenia Najświętszej Marii Panny. Cerkiew zburzono w 1938. Obecnie we wsi jest katolicki kościół parafialny pod tym samym wezwaniem, zbudowany w 2010 roku. Kościół ten na swój sposób kontynuuje tradycje cerkwi zniszczonej w 1938.

Nawiązywanie do patronów miejscowych kościołów parafialnych jest częstą praktyką przy tworzeniu herbów tak starych jak i nowych. Parafia jest częściowo poprzedniczką instytucjonalną gminy (najstarsze gminy w podobnej do znanej dzisiaj formie powołano dopiero w czasach Księstwa Warszawskiego, sama gmina Łukowa dopiero w 1867). Odwołanie się do patrona jest także swoistym rodzajem modlitwy zawierzenia gminy i jej mieszkańców świętemu patronowi.

Najczęściej spotykanym maryjnym symbolem heraldycznym jest srebrna lilia andegaweńska lub naturalna. Lilia jest kwiatem symbolizującym m.in. czystość. Lilie wręcza Marii archanioł Gabriel w scenie zwiastowania. Lilie pokrywają płaszcz Marii na obrazie Czarnej Madonny.

Fot. 1: Obraz Matki Boskiej Częstochowskiej (tzw. Czarna Madonna)

Po konsultacjach z władzami gminy, zdecydowano się przedłożyć Komisji Heraldycznej projekt herbu nawiązujący tylko do rodu Zamojskich oraz do maryjnych kościołów na terenie gminy.

Motyw maryjny został w projekcie umieszczony w zaszczytniejszej części tarczy, zgodnie z heraldyczną zasadą *sacrum* przed *profanum* – godła związane z kultem religijnym mają pierwszeństwo przed godłami „świeckimi”. Maryjne lilie są dwie, w nawiązaniu do dwóch ośrodków parafialnych na terenie gminy o maryjnych wezwaniach – w Łukowej i w Chmielku.

Zgodnie z klasycznymi regułami blazonowania tj. fachowego opisu herbów, proponowany projekt można opisać następująco:

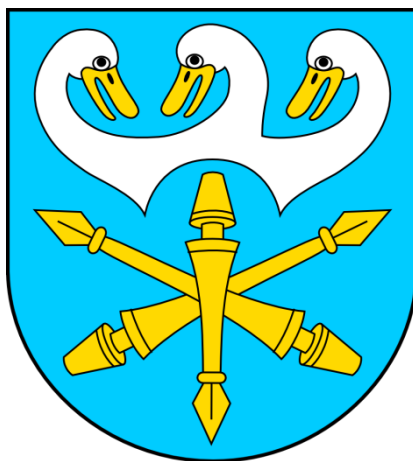
W polu czerwonym od czoła dwie lilie naturalne srebrne w pas, każda z łodyżką i dwoma pręcikami złotymi; od podstawy trzy kopie złote – dwie w krzyż skośny, na nich trzecia na opak w słup.

Barwa skrzyżowanych kopii oraz pola herbowego jest właściwa dla herbu Jelita. Barwa godeł pozostałych wprowadza tynkturę srebrną. Barwa pola herbu jest ponadto tożsama z barwą pola herbu zarówno województwa lubelskiego jak i powiatu biłgorajskiego.

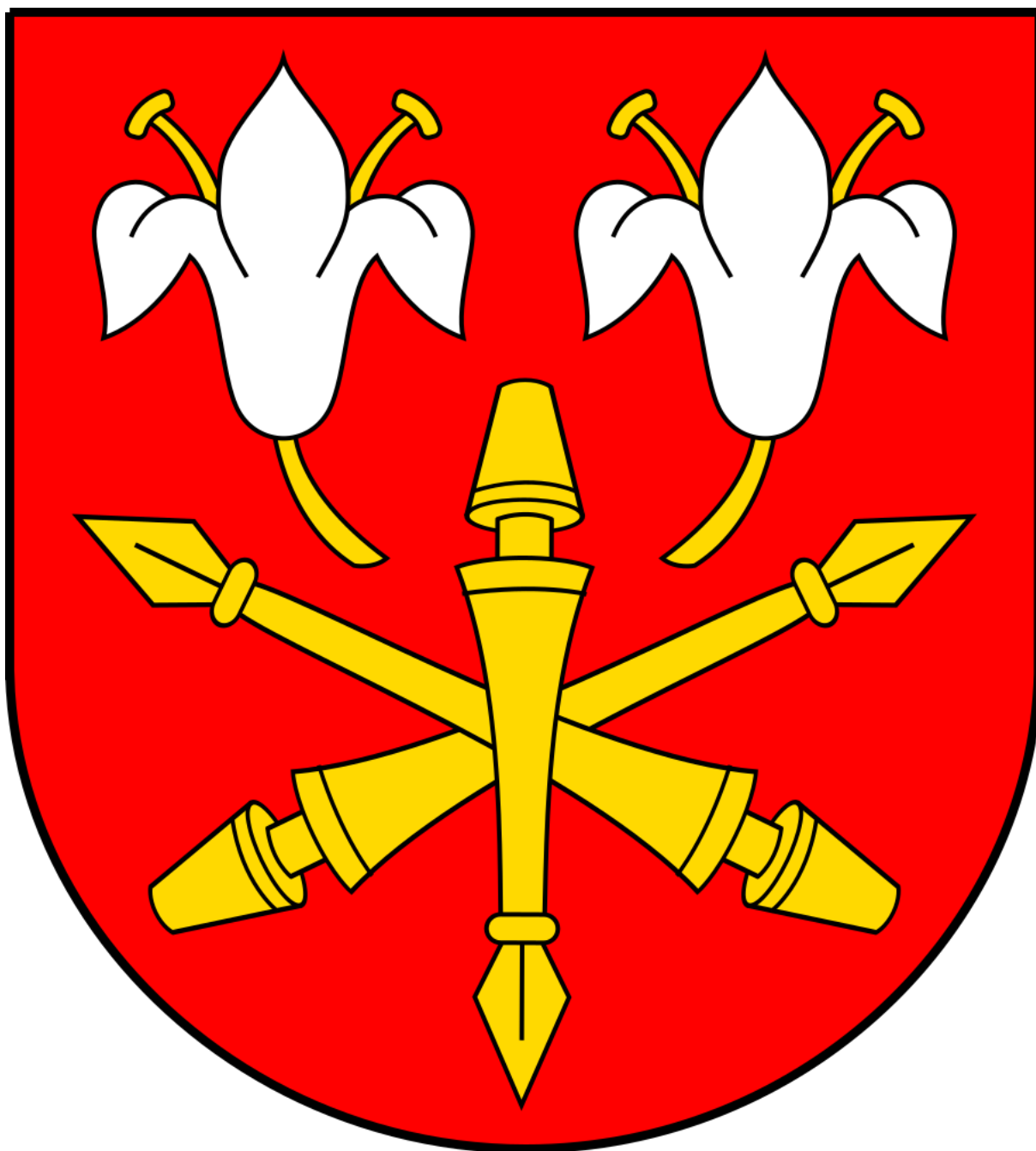
Oprócz symboliki opisanej powyżej, użyte w herbie barwy i ich kombinacje mają pewną ogólniejszą symbolikę heraldyczną. Barwy użyte w herbie symbolizują m.in.: złoto – szlachetność, delikatność, życzliwość, otuchę, wzniosłość, srebro – bogactwo, pokora, uczciwość, niewinność, czystość, prawdę, czerwień – chwałę, odwagę, waleczność. Niezależnie od tego, znaczenie mają też konfiguracje barw: złota z czerwoną oznaczają wolność, stałość i niezależność, zaś srebrna z czerwoną oznaczają odwagę.

Pozostałe symbole – flaga, flaga stolikowa, baner, pieczęcie są wywiedzione bezpośrednio z symbolu najważniejszego, herbu i nie wprowadzają dodatkowej symboliki.

Dla porządku przytaczamy też wariant herbu odrzucony przez władze gminy na etapie konsultacji, nawiązujący do rodu Zamojskich oraz do klejnotu herbu Jaśka Kustry.

Projekt herbu gminy Łukowa

C: 0%, M: 15%, Y: 100%, K: 0%

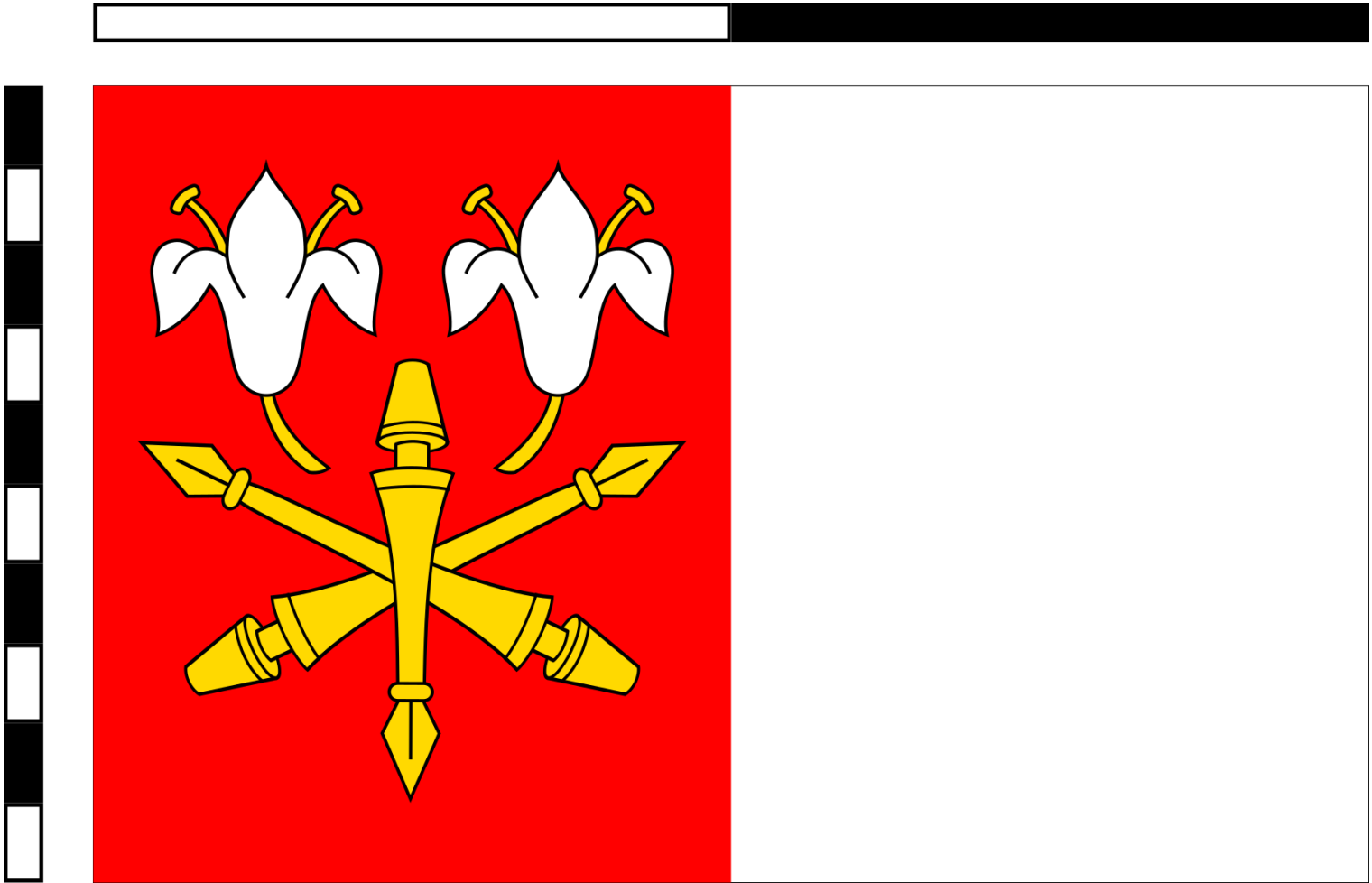

C: 0%, M: 100%, Y: 100%, K: 0%

C: 0%, M: 0%, Y: 0%, K: 0%

Projekt flagi gminy Łukowa

C: 0%, M: 15%, Y: 100%, K: 0%

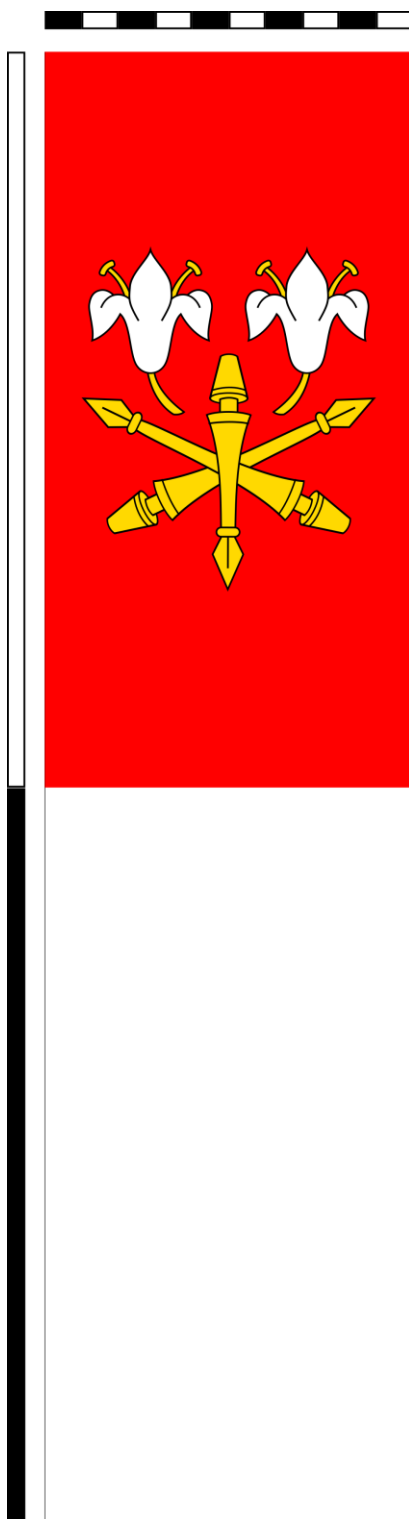
C: 0%, M: 100%, Y: 100%, K: 0%

C: 0%, M: 0%, Y: 0%, K: 0%

Projekt bannera gminy Łukowa

C: 0%, M: 15%, Y: 100%, K: 0%

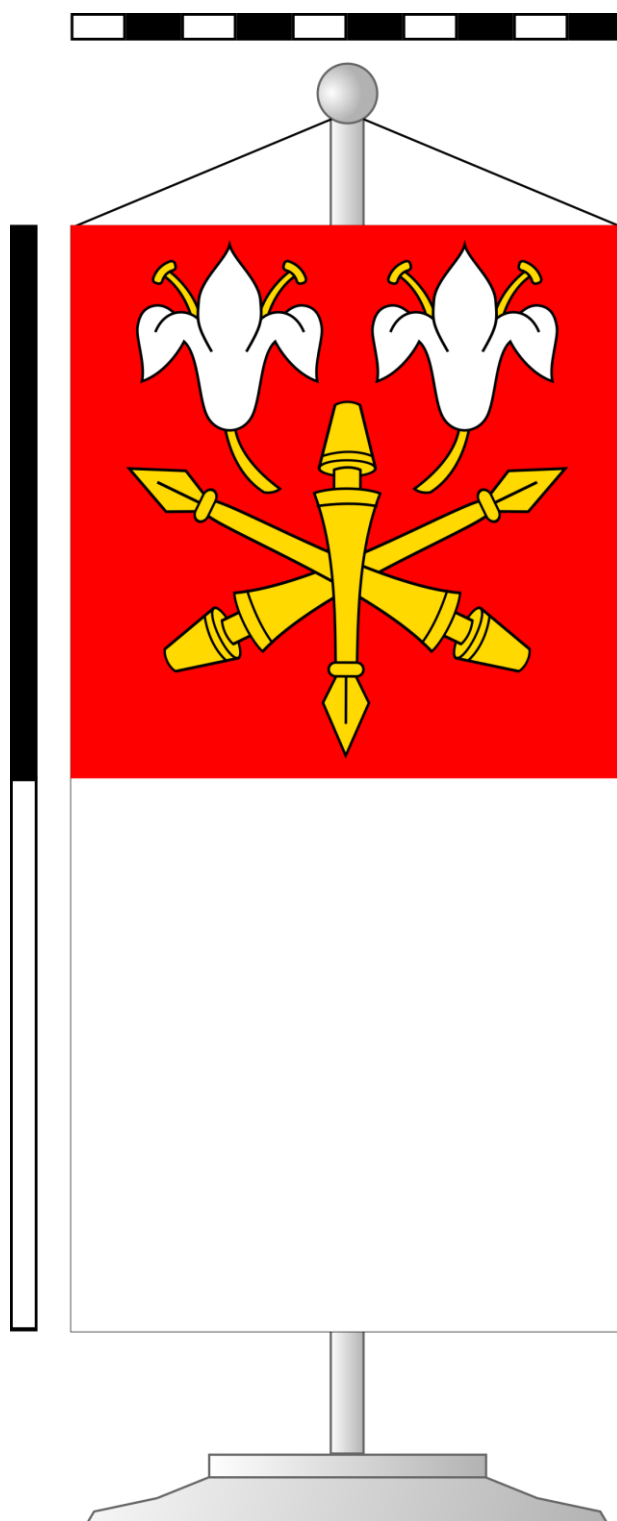

C: 0%, M: 100%, Y: 100%, K: 0%

C: 0%, M: 0%, Y: 0%, K: 0%

Projekt flagi stolikowej gminy Łukowa

C: 0%, M: 15%, Y: 100%, K: 0%

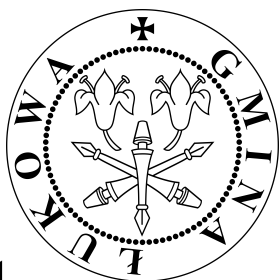
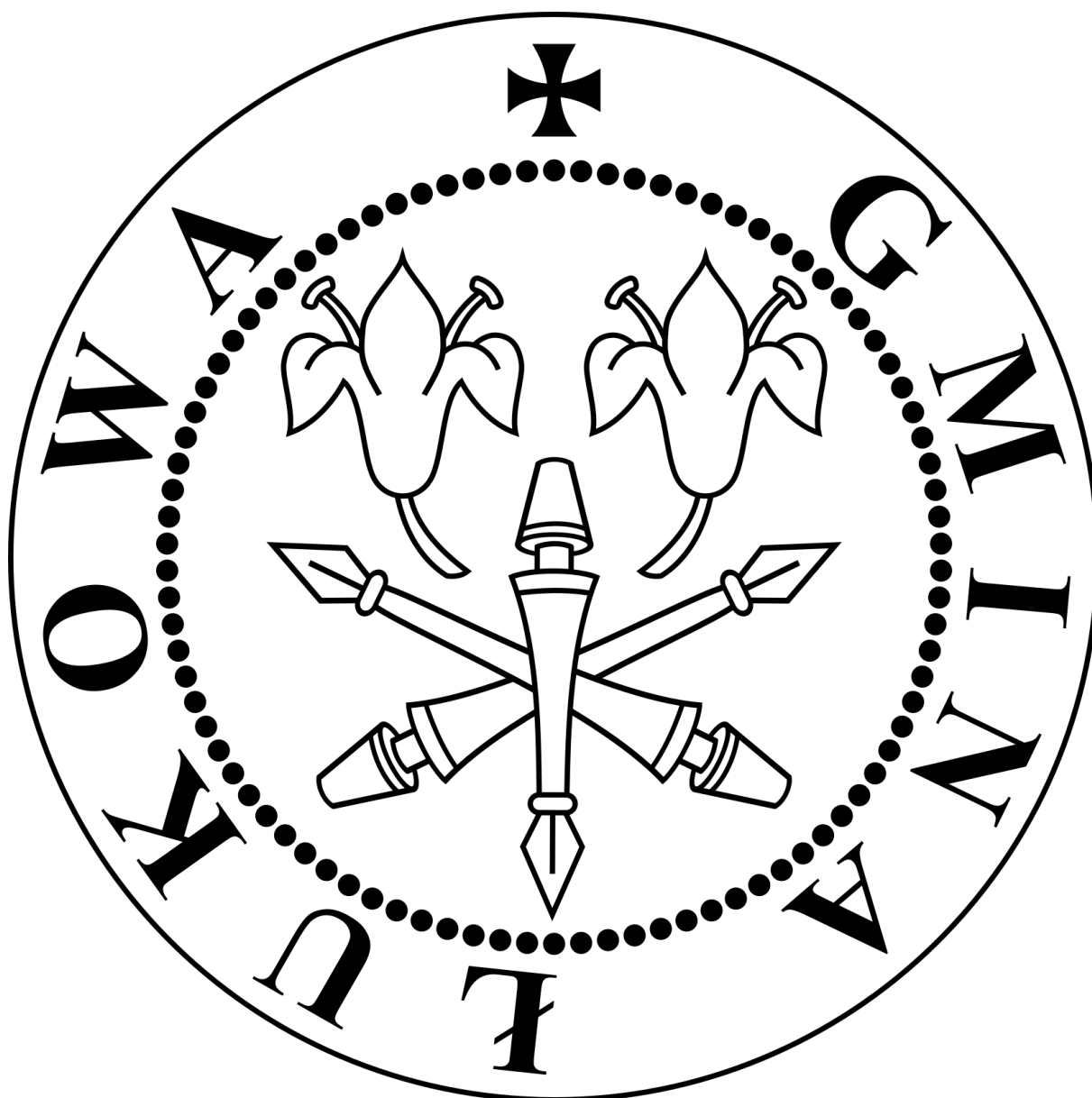

C: 0%, M: 100%, Y: 100%, K: 0%

C: 0%, M: 0%, Y: 0%, K: 0%

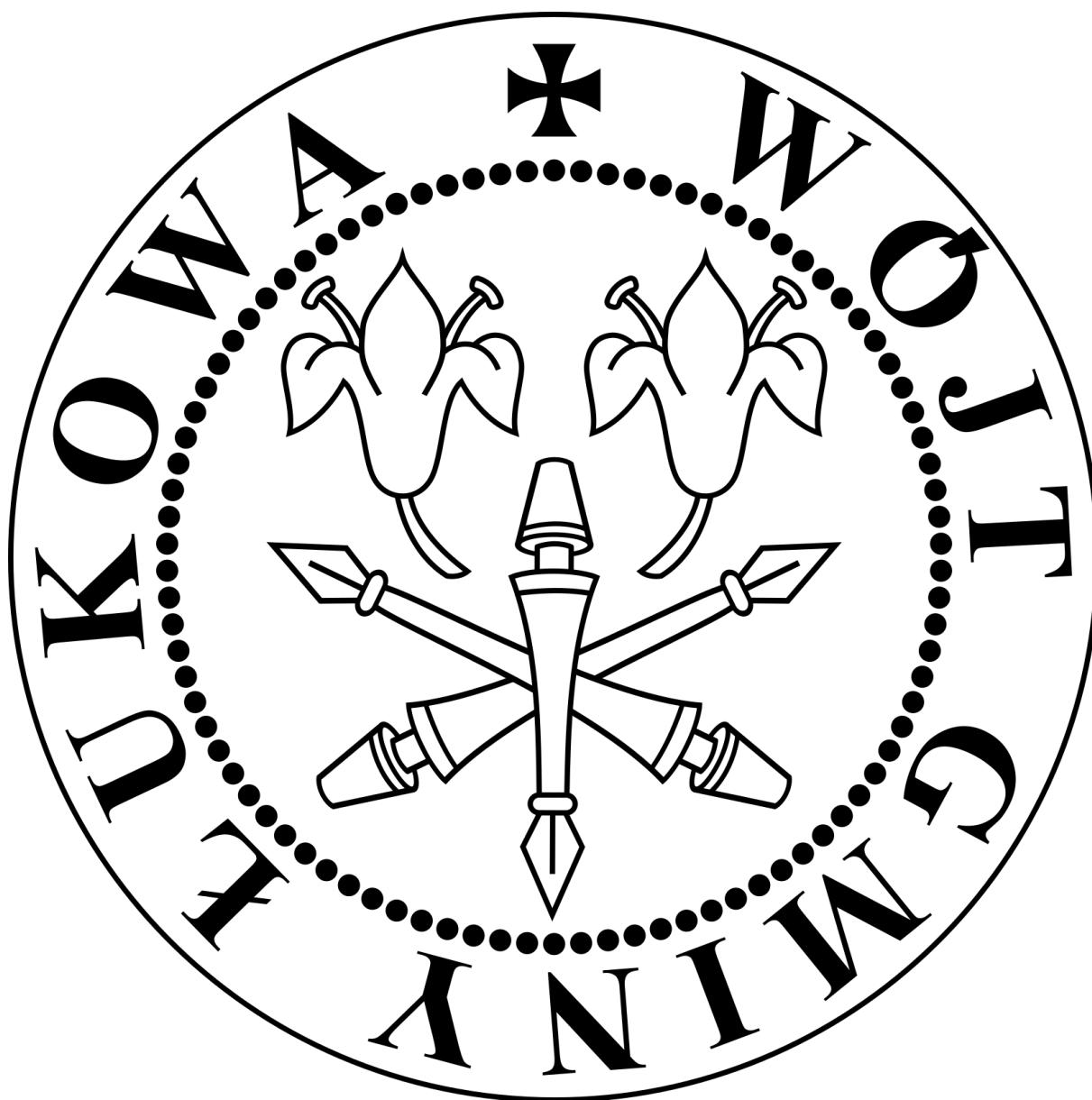
Projekt pieczęci gminy Łukowa

1:1

Ø 36 mm

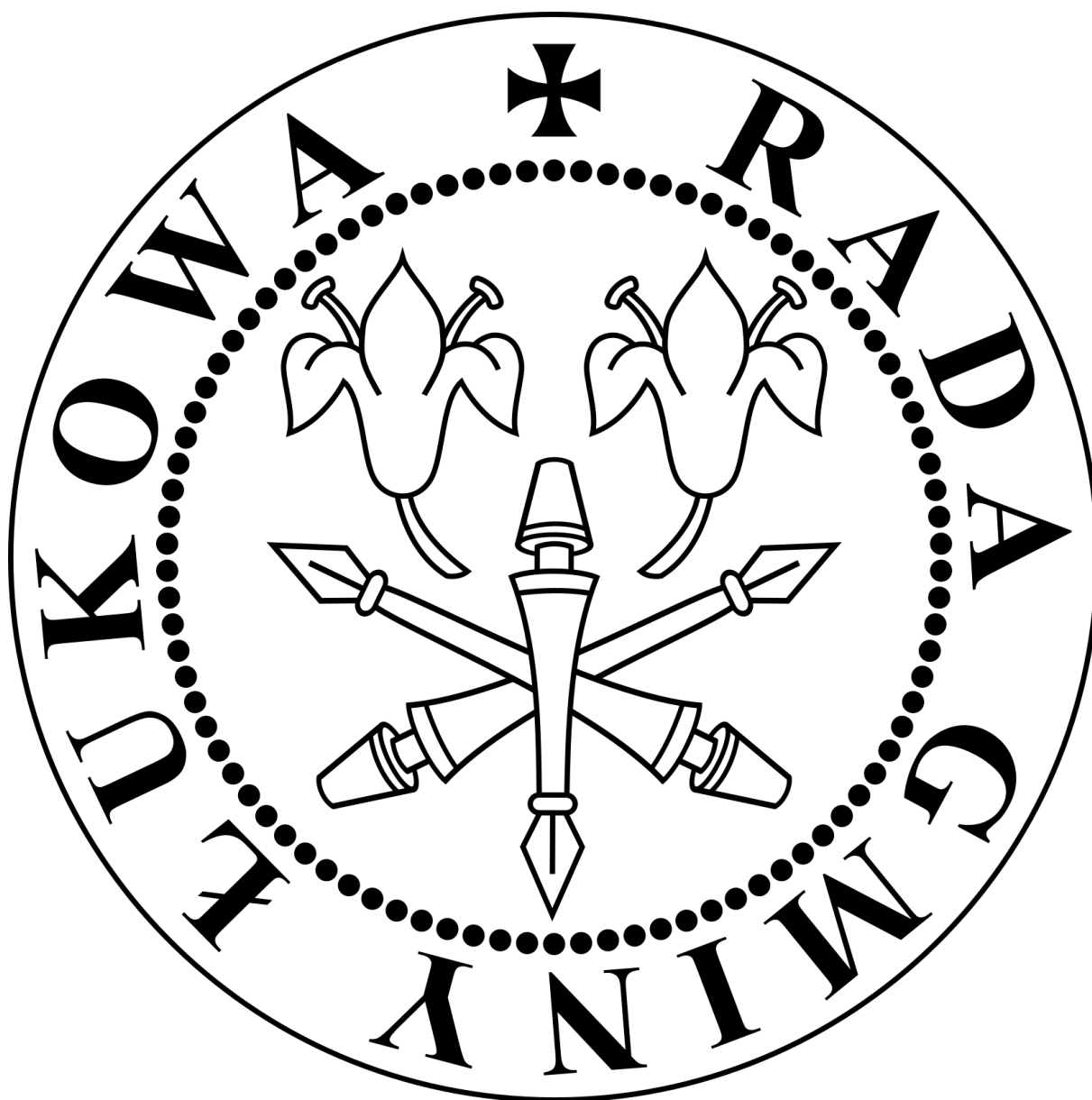
Projekt pieczęci wójta gminy Łukowa

1:1

Ø 36 mm

Projekt pieczęci rady gminy Łukowa

1:1

Ø 36 mm